

Notitie Heidag KBOV

‘Verander om dezelfde te blijven.’

Van ledenorganisatie naar netwerkorganisatie

De Koninklijke Bond van Oranjeverenigingen is een instituut. Sinds mensenheugenis is onze Oranjabond een landelijke belangenbehartiger van het lokale Oranjegevoel. Dit is geen rustig bezit. Er is alle reden, urgentie en energie om de KBOV verder te versterken en te positioneren.

Op een eerdere heidag, in 2024, is deze notitie al eens ingebracht. Toen nog met de aanbeveling tot een A- en een B- lidmaatschap te komen. Uiteindelijk heeft dit destijds niet tot aanpassing van de strategie geleid en bleven we min of meer doen wat we deden. Voor de nieuwe bestuursperiode – de secretaris en de voorzitter zitten in hun laatste termijn – is er tijd en urgentie om tot heroverweging van de strategie te komen.

Geschiedenis

Voordat je spreekt over het willen zijn van een toekomstbestendige organisatie is het verstandig terug te blikken. Waar komen we vandaan?

De KBOV staat in een lange, stevige en beproefde traditie. De band tussen ons land en de Oranjes is er al 450 jaar. Sinds de negentiende eeuw zijn er Oranjeverenigingen actief om op de verjaardag van het staatshoofd een lokaal volksfeest te organiseren. In Bathmen gebeurt dit al sinds 1814.

De landelijke Oranjabond als koepelorganisatie zelf komt voort uit een fusie in 1995 tussen liberale Oranjeverenigingen (De Federatie van 1952) en protestants-christelijke Oranjeverenigingen (CBOV, opgericht in 1910). Met het eeuwfeest van de bond is in 2010 is door het Hof het predikaat ‘Koninklijk’ verleend.

Ontwikkelingen ledental

Al jaar en dag is het aantal aangesloten verenigingen net iets meer dan 300. Er komen er jaarlijks bij en er schrijven zich ook leden uit, al is het altijd overzichtelijk. In die zin is het ledental stabiel. De opkomst echter op de ALV en het jaarcongres is minder groot en lijkt zelfs iets te dalen. De vraag is zelfs of we dit op deze manier moeten en kunnen blijven faciliteren. Achteraf was iedere ALV en was ieder congres het bezoeken waard, maar op onderdelen kwetsbaar.

Los daarvan is er een drietal maatschappelijke trends waar de KBOV nauwelijks op reageert.

A) Maatschappelijke versplintering

Instituten staan onder druk. De samenleving polariseert. Het vertrouwen in gezagdragers taant. Dit raakt ook het koningshuis. Na zeven ‘vette jaren’ daalt de populariteit van het koningshuis (en de constitutionele monarchie) jaar op jaar, vooral onder jongeren.

Regelmatig is de KBOV vervolgens in landelijke media - bij gebrek aan beter - vertegenwoordiger en verdediger van de koninklijke familie. Op de gedreven campagnestrategie van de Republikeinen reageert de KBOV doorgaans niet of terughoudend. Interessant is wel dat met de laatste Koningsdag de vertrouwensbodem geraakt is en dat de zichtbaarheid van de nieuwe generaties Oranjes het vertrouwen en de populariteit van het Koningshuis voor het eerst in jaren weer gestegen is.

B) Informalisering

Bij een klassieke Oranjevereniging zijn honderden huishoudens lid van een plaatselijke Oranjevereniging met rechtspersoonlijkheid. De ALV is een belangrijk onderdeel van het dorpsleven, net als de IJsvereniging. Het programma van Koningsdag wordt huis aan huis verspreid. Denk dan aan plaatsen als Hendrik Ido Ambacht, Nijkerk, Moordrecht, Bunschoten en Borculo.

Feit is ook dat Koningsdag georganiseerd wordt door talloze andere entiteiten. Appgroepen die spontane kleedjesmarkten organiseren; een Speelwinkel die in Gouda een Oranjaboulevard opzet met 40.000 bezoekers; terwijl Radio 538 enorme feesten opzet tijdens Koningsnacht. Buurtverenigingen zoals in het dorpje Papekop, organiseren een gezellige aubade.

Vaak ontdekt de Oranjabond na de bekendmaking van de plaats waar Zijne Majesteit op Koningsdag komt, dat er veel meer (informele) verenigingen Koningsdag organiseren dan dat er bij de KBOV aangesloten zijn. In de stad Rotterdam bijvoorbeeld 13; waar er 2 lid zijn van de KBOV. In heel de provincie Limburg zijn slechts 10 verenigingen lid. Ook in Doetinchem bleken er weinig actieve leden, terwijl er Oranjegevoel genoeg bleek te zijn bij de editie 2025.

Kortom; onze grootste Nationale feestdag is springlevend. Slechts bij de een deel ervan is onze Bond betrokken. Ofwel; bij slechts een deel van de lokale organisatie is de Oranjabond effectief.

De wens tot het maken witte-vlekkenplan is vaker geuit en kwam nauwelijks van de grond.

C) Verlangen naar identiteit

Weliswaar radicaliseren de flanken in Nederland; het brede en stille midden zal steeds belangrijker worden voor de participatiesamenleving (Brandsma). Bovendien; sociaal-cultureel zijn er veel meer mensen gehecht aan de identiteit van hun regio en ons land dan (progressieve) media soms doen vermoeden (Atlas Afgehaakt Nederland). De verkiezingsuitslagen laten dit iedere keer zien.

Veel Nederlanders zijn gehecht aan de verworvenheden van de verzorgingsstaat (sociaal gezien wat linkser), en tegelijkertijd cultureel gezien wat behoudend en ook gehecht aan lokale en landelijke gebruiken. Sterker nog, veranderingen worden met een zeker

argwaan bekeken. Buiten de kosmopolitische elite van de Randstad is er zelfs een allergie voor internationaal-links populisme ('woke') en verenigt uitgesproken rechts zich rond nieuwe media als ON, De Nieuwe Wereld en het netwerk rond Wierd Duk.

De KBOV wil zich inzetten voor heel Nederland en zich verre houden van het horen bij politieke flanken van welke partij dan ook. Wel heeft onze achterban en onze merksnaam alles op met de waarde van eeuwenoude tradities. Deze worden sterker als ze zich weten te vernieuwen. Tradities zijn immers, naar een woord van Chesterton, een vorm van democratie. Iets daarvan merkte de KBOV van enorme nieuwswaardigheid en belangstelling voor Woningenstag in 2020.

Hoe verder met de huidige KBOV-Koers 'verdiepen en verbinden'?

In 2019 stelde het hoofdbestuur het meerjarenbeleidsplan 'Verdiepen en verbinden 2019-2023' vast (zie bijlage). Destijds het resultaat van een heidag in Delft.

Hierin zitten reeds de kiemen voor deze notitie. Diverse zaken zijn ook gerealiseerd (opzetten van ambassadeursnetwerk en hen inzetten voor het uitreiken van penningen; het verdiepen van de relatie met belendende organisaties zoals Comité 4/5 mei; Geschiedkundige Vereniging Oranje-Nassau etc). Andere zaken niet (congres gratis voor leden; organiseer dit op één dag en stel het open voor niet-leden).

Interessant zijn de hoofdconclusies. Geparafraseerd:

- We sluiten meer allianties met andere koepels (gelukt)
- We zijn meer zichtbaar in media; ook als vraagbaak (gelukt)
- We veranderen van een klassieke ALV-organisatie naar een netwerkorganisatie (niet gelukt)
- We streven naar meer diversiteit in het bestuur (gelukt qua verhouding man-vrouw)

Leerpunt is dat aan dit beleidsplan echter geen concrete agenda met stoplichtenmodel is gekoppeld. Daardoor ebde het collectieve geheugen en eigenaarschap gaandeweg weg. Bovendien hangt de effectiviteit van het realiseren van doelen af van de inzet van ieder bestuurslid afzonderlijk. Uitvoeren en realiseren van besluiten gebeurt niet tijdens de 4 tot 5 vergaderingen van ons landelijk bestuur, maar in de daadkracht van afzonderlijke bestuursleden op hun portefeuille tussen de vergaderingen in. Daarin zit er de afgelopen 10 jaar behoorlijk wat verschil in inzet tussen het ene en het andere bestuurslid (hetgeen ook wel tot irritatie kon leiden).

Dat dient voortaan voorkomen te worden.

Suggesties van de voorzitter:

Gezien het bovenstaande wil ik als uw voorzitter het bestuur enkele aanbevelingen meegeven voor de heidag.

1. Ken uw verleden

- Archief op orde brengen (dat is nu niet zo); kan ook met extra vrijwilligers buiten het bestuur en eventueel professioneel worden gedeponereerd.
- Nodig enkele oud-bestuursleden en/of kenners van het Oranjeverleden uit voor een jaarlijkse 'Hofraad' (en gebruik de wijsheid van de senioriteit als klankbord) Een comité van aanbeveling met commitment dus.

2. Versterk uw heden

- Eigen website actualiseren en verfrissen (filmpje met ieders persoonlijke motivatie erop van ons als bestuur?)
- presentatie op Wikipedia groter en uitgebreider maken
- Geef op de site informatie voor spreekbeurten en werkstukken van scholieren

3. Wees klaar voor de toekomst

- De KBOV wordt veel sterker als we niet alleen de 300 leden; maar ook namens de honderden andere organisatoren de belangenbehartiger kan worden
- Het interne bereik (bijvoorbeeld van nieuwsbrieven; puzzel; kleurplaat) wordt daarmee ook veel groter
- Breng daartoe binnen een jaar alle organisatoren van Koningsdagen in beeld (kunnen we ook vragen aan de leden en/of ambassadeurs!).
- Het is interessant of we met duurzame sponsorschappen en/of donateurschappen een andere financieringsbron kunnen organiseren dan de afdracht van de klassieke leden zelf. Zouden we bij andere goededoelenfondsen geen projectfinanciering of subsidie kunnen aanvragen?
- Waarom richten we geen Oranjefonds in om minder daadkrachtige leden te kunnen helpen bij het financieren van penningen of andere noodzakelijkheden voor het kunnen runnen van een lokaal Oranjefeest? De KBOV functioneert dan als een soort ANWB (zelf functioneren als een onderlinge waarborgmaatschappij).
- Durf je verenigingsmodel ter discussie te stellen. Willen we een KBOV die zelf ook de vorm heeft van een ledenorganisatie of bewegen we ons – zoals lid Beverwijk – naar een stichting? De meest flexibele rechtsvorm die er is. Uiteraard moet dit in een zorgvuldig proces met en vanuit de leden worden vormgegeven, ook en vooral omdat we de ALV als het hoogste orgaan willen eren en respecteren.
- Persoonlijk zou ik er de voorkeur aan geven van de KBOV naar een netwerkorganisatie om te bouwen, op basis op twee pijlers. Een pijler dienstverlening naar de verenigingen (Nieuwsbrief, verzekeringen, advisering over vergunningverlening, onderlinge inspiratie bieden richting Koningsdag) en daarnaast een pijler belangenbehartiging (richting Noordeinde, landelijke erfgoedpartners, Oranjefonds, media). Met dit tweesporenbeleid kunnen we nog steeds ledenbijeenkomsten of donateursmeetings houden. Digitaal en fysiek. De statutaire doelen blijven dezelfde, de statuten veranderen we. De Bond blijft de Bond (opkomend voor de inzet van de leden), de methode maken we klaar voor morgen.

Ik zie uit naar een plezierige gesprek hierover!

Hartelijke groet,

Gouda, 7 januari 2026
Pieter Verhoeve

Gespreksvragen heidag KBOV 2026

1. Waarin zit het unieke van de KBOV?
2. Waar zit de kwetsbaarheid van de KBOV?
3. Welke urgente verbeterpunten zien jullie qua bestuurskracht?
4. Welke alternatieve inkomsten zien we voor ons als ledencontributies op termijn mogelijk dalen?
5. Is een wittevlekkenplan nuttig en nodig?
6. Op welke manier zouden we leden van onze leden of andere experts van buiten de KBOV goed kunnen binden aan onze statutaire doelen?
7. Heeft een raad van wijzen, bijvoorbeeld een 'Hofraad', zin? En zo ja, aan wie denk je dan?